

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
neuvoston puitepäättökseksi (ehdollisten ja vaihtoehtoisten
rangaistusten tunnustaminen ja valvonta)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti neuvoston puitepäättökseksi ehdollisten ja vaihtoehtoisten rangaistusten tunnustamisesta ja valvonnasta.

lähetetään Eduskunnalle Ranskan ja Saksan
15 päivänä tammikuuta 2007 tekemä ehdotus

Helsingissä 29 päivänä maaliskuuta 2007

Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

Lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola

EHDOTUS NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI EHDOLLISTEN JA VAIHTOEHTOISTEN RANGAISTUSTEN TUNNUSTAMISESTA JA VALVONNASTA**1. Yleistä**

Ranska ja Saksa ovat 15 päivänä tammi-kuuta 2007 tehneet Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan 1 kohdan a ja c alakohtien ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen neuvoston ehdollisten ja vaihtoehtoisten rangaistusten tunnustamista ja valvontaa koskevaksi puitepäätökseksi (5325/07 COPEN 7).

Puitepäätösehdotus sisältää säännöksiä yhdessä jäsenvaltiossa ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen sekä ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvonnan siirtämisestä siihen jäsenvaltioon, jossa henkilöllä on laillinen ja vakinainen asuinpaikka. Ehdotuksessa on säännöksiä myös vaihtoehtoisten seuraamusten, kuten yhdyskuntapalvelun tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen tulisi olla EU:n jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön kulmakivi. Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemista koskevan toimenpideohjelman liitteenä olevan luettelon kohdassa 23 mainitaan tavoitteena tehostaa rangaistuksen jälkeisen seurannan yhteydessä tehtyjen päätösten vastavuoroista tunnustamista (EYVL C 12, 15.1.2001). Lisäksi ehdotus vaihtoehtoisten rangaistusten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä ehdollisista tuomioista mainitaan neuvoston ja komission toimintasuunnitelmassa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden lujittamiseen Euroopan unionissa tähtäävän Haagin ohjelman toteuttamiseksi (kohta 4.2.(n), EUVL C 198, 12.8.2005). Puitepäätös osaltaan täydentää muita vastavuoroisen tunnustamisen hankkeita, erityisesti Itävallan, Ruotsin ja Suomen aloitteeseen perustuvaa puitepäätöstä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen ulotta-

misesta vapausrangaistuksiin ja vapaudenmenetyksen käsittäviin toimenpiteisiin (6000/07 COPEN 17, jäljempänä vankien siirtopuitepäätös).

2. Pääasiallinen sisältö

Puitepäätöksen soveltamisala, määritelmät ja perusoikeuksien kunnioittaminen (1—3 artikla)

Artiklan 1 mukaan puitepäätöksen tarkoituksena on helpottaa tuomitun henkilön sopeutumista yhteiskuntaan ja parantaa rikosten asianomistajien suojaa siten, että luodaan määräykset ehdolliseen rangaistukseen liittyvän ja ehdonalaisen vapauden valvonnan siirtämisestä tuomiovaltiosta siihen jäsenvaltioon, jossa henkilöllä on laillinen ja vakainen asuinpaikka. Puitepäätösehdotus sisältää säännöksiä myös vaihtoehtoisten seuraamusten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vapausrangaistukset ja muut vapaudenmenetyksen käsittävät seuraamukset, joihin tulisi sovellettavaksi vankien siirtopuitepäätös. Myös sakkorangaistusten ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanosta määrätään erillisissä EU:n instrumenteissa.

Artiklan 2 mukaan puitepäätöksessä tuomiolla tarkoitetaan ensinnäkin ehdollista rangaistusta (*suspended sentence*), jolla vankeusrangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa on lykätty. Määritelmä kattaa myös ehdonalaisen vapauden. Toiseksi tuomiolla tarkoitetaan itsenäisenä seuraamuksena luonnolliselle henkilölle määrättyä vaihtoehtoista seuraamusta (esimerkiksi yhdyskuntapalvelu). Kolmanneksi määritelmään sisältyy tuomio, jolla rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen määrääminen on tietyn ehdoin lykätty. Tällä tarkoitetaan eräiden jäsenvaltioiden järjestelmien mukaisia tilan-

teita, joissa tuomioistuin ensi vaheessa vain päättää siitä, onko henkilö syyllistynyt rikokseen, ja rangaistuksen määrääminen ratkaistaan vasta myöhemmin riippuen henkilön käytöksestä tai uusista rikoksista koeaikana. Viimeksi mainitut tapaukset määritellään puitepäättösehdotuksessa ehdollisiksi tuomioiksi. Puitepäättöksen 2 artikla sisältää lisäksi valvontatoimenpiteiden (*suspensory measures*), tuomiovaltion sekä täytäntöönpanovaltion määritelmät.

Artiklan 3 mukaan puitepäättöksellä ei muuteta velvollisuutta kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa tarkoitettuja perusoikeuksia ja oikeudellisia peruseriaatteita.

Valvontatoimenpiteet (suspensory measures / mesures de probation) ja vaihtoehtoiset rangaistukset (5 artikla)

Artiklan 5 kohdan 1 mukaan tuomio voidaan tunnustamista ja valvontaa varten siirtää siihen jäsenvaltioon, jossa tuomittu henkilö laillisesti ja vakinaisesti asuu. Edellytyksenä on, että tuomio sisältää yhden tai useamman artiklassa luetelluista velvoitteista. Luettelossa mainitaan velvollisuus ilmoittaa täytäntöönpanovalle valtiolle asuinpaikkaa koskevista muutoksista, velvollisuus olla ilman lupaa poistumatta tai saapumasta tiettyihin paikkoihin tuomio- tai täytäntöönpanovaltiossa, määräykset, jotka liittyvät tuomitun henkilön elämäntapaan, asuinpaikkaan, koulutukseen, ammatin harjoittamiseen tai vapaa-ajan aktiviteetteihin, ilmoittautumisvelvollisuus toimivaltaiselle viranomaiselle, velvollisuus välttää yhteydenpitoa henkilöihin, joista voisi seurata houkutus tehdä uusia rikoksia, velvollisuus korvata rikoksella aiheutettu vahinko tai velvollisuus osallistua hoitoon. Toimenpiteinä mainitaan myös yhdyskuntapalvelu ja valvojan nimeäminen.

Kukin jäsenvaltio voi artiklan 2 kohdan mukaan ilmoittaa neuvoston sihteerille, mitä muita kuin 1 kohdassa lueteltuja toimenpiteitä se on valmis panemaan täytäntöön. Kohdan 3 mukaan tuomio voi 1 kohdassa lueteltuja toimenpiteitä lukuun ottamatta sisältää vain sellaisia toimenpiteitä tai seuraamuksia, joita täytäntöönpanovaltio on 2 kohdan mukaan ilmoittanut suostuvansa panemaan täytäntöön.

Täytäntöönpanovaltion velvollisuudet, kaksoisrangaistavuus ja kieltäytymisperusteet (7–9 artikla)

Artiklassa 7 täytäntöönpanovaltiolle asetetaan velvollisuus tunnustaa tuomio ja ryhtyä pyydettyihin toimenpiteisiin, ellei tapaukseen sovelleta jotakin 9 artiklassa luetelluista kieltäytymisperusteista (1 kohta). Jos pyydetty toimenpide ei kestoiltaan tai laadultaan ole yhteensopiva täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa, seuraamus voidaan muuntaa samankaltaisista teoista säädettyyn tuomioon liittyväksi toimenpiteeksi. Toimenpiteen tulee mahdollisimman pitkälti vastata tuomiovaltiossa määrättyä toimenpidettä tai vaihtoehtoisesta seuraamuksesta. Muunnettu toimenpide tai vaihtoehtoinen seuraamus ei saa kuitenkaan ankaroitua.

Artiklassa 8 edellytetään, että artiklan 1 kohdassa lueteltujen rikosten osalta täytäntöönpanovaltio ei saa asettaa tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytykseksi sitä, että rikos, josta seuraamus on määrätty, on rangaistava myös täytäntöönpanovaltiossa. Luetelo vastaa eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehtyyn puitepäättökseen (2002/584/YOS) sisältyvää luetteloa, joka on kopioitu myös useisiin muihin vastavuoroisen tunnustamisen puitepäättöksiin. Muiden rikosten ollessa kyseessä kaksoisrangaistavuutta on sallittua edellyttää. Puitepäättöksen soveltamisalan edellytykseksi ei sinänsä ole asetettu rajoituksia rikosten vakavuuden suhteen.

Artiklassa 9 määrätään kieltäytymisperusteista. Kieltäytyminen on sallittua siinä tapauksessa, että lomake on puutteellinen eikä sitä täydennetä kohtuullisessa ajassa tai että 5 artiklan mukaiset kriteerit eivät täyty. Artikla sisältää myös niin sanottua *ne bis in idem* -periaatetta, vanhentumista, immunitettiin sekä poissaolotuomioita koskevat kieltäytymisperusteet. Täytäntöönpanosta voitaisiin kieltäytyä myös jos tuomittua henkilöä ei täytäntöönpanovaltiossa ikänsä puolesta voisi asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Edelleen sallittua olisi kieltäytyä hoitoseuraamuksen täytäntöönpanosta, jos seuraamusta ei täytäntöönpanovaltion oikeudellisen tai terveydenhuoltojärjestelmän mukaan olisi mahdollista panna täytäntöön. Viimeisenä kie-

täytymisperusteena mainitaan se, että seuraamus jouduttaisiin muuntamaan, mutta tuomio- ja täytäntöönpanovaltio eivät 13 artiklassa määritellyssä konsultaatiomenettelyssä pääsisi yhteisymmärrykseen siitä, miten valvontatoimenpide tai vaihtoehtoisen seuraamuksen täytäntöönpano muunnetaan.

Täytäntöönpanoon soveltuva laki, toimivaltaa koskevat määräykset sekä viranomaisien välinen konsultaatio (11–13 artikla)

Artiklan 11 mukaan puitepäätöksessä tarkoitettujen valvontatoimenpiteiden ja vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanoon soveltuu täytäntöönpanovaltion lainsäädäntö. Artiklan 12 kohdan 1 mukaan täytäntöönpanovaltio myös on toimivaltainen päättämään lykättyä tai ehdollista rangaistusta taikka vaihtoehtoisista seuraamusta seuraavista toimenpiteistä (*subsequent measures*), kuten niiden muuttamisesta sekä lykätyn rangaistuksen määräämisestä täytäntöönpanotavaksi. Kuitenkin niissä tapauksissa, joissa itse rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen määrääminen on lykätty (eli ehdolliset tuomiot puitepäätöksen tarkoittamassa merkityksessä), tuomiovaltio voisi 2 kohdan mukaan varata itselleen toimivallan määrätä kaikista päätöistä seuraavista toimenpiteistä. Kohdan 3 mukaan jäsenvaltio voisi täytäntöönpanevana valtiona varata itselleen oikeuden yksittäistapauksissa kieltäytyä noudattamasta 1 kohdan mukaista pääsääntöä eli toimivaltaa päättää tuomiota seuraavista toimenpiteistä eli esimerkiksi ehdollisen rangaistuksen määräämisestä täytäntöönpanotavaksi. Kieltäytyminen ei vaikuttaisi 7 artiklassa säädettyyn tunnustamis- ja valvontavelvollisuuteen. Tällaisessa tilanteessa toisin sanoen täytäntöönpanovaltio ainoastaan panisi täytäntöön tuomiovaltion valvontapyyntöön tai vaihtoehtoisen seuraamuksen, mutta se ei sitoutuisi muuttamaan tai täytäntöönpanemaan seuraamusta tilanteissa, joissa tuomiovaltiossa annettuja ehtoja rikotaan tai valvottava henkilö syyllistyy rikoksiin valvonta-aikana. Tällöin täytäntöönpanovaltio voisi myös kieltäytyä tuomitsemasta rangaistusta niin sanotuissa puitepäätöksen tarkoittamissa ehdollisen tuomion tilanteissa.

Artiklan 13 kohdassa 1 täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle oikeusviranomaiselle

asetetaan 7 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa toimenpiteen muuntamistilanteissa velvollisuus konsultoida tuomiovaltion viranomaisia. Aikaisemmin selostetun mukaisesti, jos muuntamisesta ei päästä yhteisymmärrykseen, täytäntöönpanosta on sallittua kieltäytyä (9 artiklan 1 kohdan j alakohhta). Artiklan 2 kohdan mukaan tuomiovaltion toimivaltainen viranomaislainen voi myös luopua edellyttämästä konsultaatiosta muuntamistilanteissa. Tällöin toimenpide muunnetaisiin täytäntöönpanovaltiossa 7 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti. Täytäntöönpanovaltion olisi informoitava tehdystä muuntamispäätöksestä.

Toimivaltaiset viranomaiset ja muut menettelylliset määräykset (4, 6, 10, 14 ja 15 artikla)

Puitepäätöksen 4 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan ilmoittamaan neuvoston pääsihteerille toimivaltaiset viranomaiset. Puitepäätöksen 6 artikla sisältää säännökset tuomion ja lomakkeen toimittamisesta täytäntöönpanovaltiolle. Artiklassa 10 määrätään täytäntöönpanovaltiota velvoittavista määräajoista. Pääsääntöisesti päätös tunnustamisesta ja suostumisesta valvonnan järjestämiseen tai muuhun pyydettyyn toimenpiteeseen tulisi tehdä 10 päivän kuluessa. Tästä velvoitteesta olisi sallittua erityisissä tapauksissa poiketa, jos määräaikaa ei olisi mahdollista erityisessä tapauksessa noudattaa. Artiklat 14 ja 15 sisältävät tuomio- ja täytäntöönpanovaltioon soveltuvat informaatiovelvoitteet.

Puitepäätöksen muut määräykset (16–22 artikla)

Puitepäätöksen 16 artiklan mukaan oikeus päättää armahduksesta on sekä tuomio- että täytäntöönpanovaltiolla. Artiklassa 17 määrätään tilanteesta, jossa tuomittu henkilö muuttaa täytäntöönpanovaltiosta asumaan toiseen jäsenvaltioon. Tällöin toimivalta päättää valvonnasta palautuu tuomiovaltiolle. Artikla 18 sisältää kieliä ja käännöksiä koskevan määräyksen. Sen mukaan lomake, jolla valvontaa tai muuta puitepäätöksessä tarkoitettua toimenpidettä pyydetään, on käännettävä täytäntöönpanovaltion kielelle tai muulle EU:n viralliselle kielelle, jolla täytäntöönpanovaltio on ilmoittanut vastaanottavansa

lomakkeita. Artiklan 19 mukaan puitepäätöksen soveltamisesta aiheutuvista kuluista vastaa täytäntöönpanovaltio. Poikkeuksen muodostavat yksinomaan tuomiovaltion alueella aiheutuneet kulut, joista vastaa tuomiovaltio.

Puitepäätöksen 20 artikla sisältää säännökset puitepäätöksen suhteesta muihin sopimuksiin ja järjestelyihin. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat keskinäisissä suhteissaan soveltaa suotuisampia yhteistyöjärjestelyjä puitepäätöksen estämättä. Artiklat 21 ja 22 sisältävät tavanomaiset määräykset puitepäätöksen voimaansaattamisesta ja voimaantulosta.

3. Vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Puitepäätösehdotuksen sisältämät kysymykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta (326/1963, jäljempänä pohjoismaainen täytäntöönpanolaki) mahdollistaa nykyisin pohjoismaiden välisen yhteistyön mahdollisesti tuomitujen ja ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvonnan osalta. Lakia olisi puitepäätöksen 20 artiklan nojalla sallittua soveltaa edelleen puitepäätöksen voimaantulua Suomen ja muiden pohjoismaiden välisissä suhteissa, edellyttäen, että pohjoismaisen täytäntöönpanolain säännökset olisivat puitepäätöstä suotuisampia.

Pohjoismaainen täytäntöönpanolaki ei sisällä säännöksiä yhdyskuntapalvelun tai muiden vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvästä yhteistyöstä pohjoismaiden välillä.

Tällä hetkellä mikään puitepäätösehdotuksessa tarkoitetuista yhteistyömuodoista ei ole mahdollista suhteessa pohjoismaiden ulkopuolisiin valtioihin. Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa (21/1987) sisältää säännöksiä vain vankeusrangaistusten ja menettämisseuraamusten täytäntöönpanoa koskevasta yhteistyöstä. Näin ollen ehdotettu menettely olisi uusi EU:n jäsenvaltioiden välisen rikosoikeudellisen yhteistyön muoto.

Puitepäätöksen sisältämä velvollisuus toisessa jäsenvaltiossa määrättyjen valvontatoimien ja vaihtoehtoisten seuraamusten täy-

täntöönpanosta Suomessa edellyttäisi uusia aineellisia ja menettelyllisiä säännöksiä. Vastaavat säännökset tarvittaisiin niitä tilanteita varten, joissa Suomi antaisi määräyksen puitepäätöksessä tarkoitettujen valvonta- tai muiden toimenpiteiden täytäntöönpanosta toisessa EU:n jäsenvaltiossa. Molempia kuvattuja tilanteita varten olisi tarpeen laatia säännökset toimivaltaisista viranomaisista ja niissä sovellettavista menettelyistä. Myös kieltäytymisperusteista ja valvonnan tai muun pyydetyn toimenpiteen täytäntöönpanotavoista sekä muuntamismenettelystä olisi tarpeen säätää täytäntöönpanolaissa.

Puitepäätöksen määräykset eivät menettelyllisesti ole yhteensopivia Suomen kansallisen järjestelmän kanssa sikäli, että puitepäätöksen 5 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltio voi toimittaa tuomitun asuinvaltiolle täytäntöönpanotaviksi vain sellaiset valvontatoimenpiteet, joista on määrätty tuomiossa.

Suomessa ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomitavista henkilöistä ainoastaan nuoret rikoksentekijät eli rikoksen alle 21-vuotiaana tehneet voidaan määrätä valvontaan (rikoslain (39/1889) 6 luvun 10 §:n 2 momentti). Tuomioistuimien tällöin päättää ainoastaan siitä, määrätäänkö henkilö ehdollisen rangaistuksen tehosteeksi valvontaan vai ei, mutta ei määrää valvonnan sisällöstä. Valvontaan asetetuille nuorille rikoksentekijöille määrättävistä valvontatoimista säädetään nuorista rikoksentekijöistä annetun lain (262/1940) 10 ja 11 §:ssä. Rikosseuraamusviraston alainen kriminaalihuoltolaitos määrää siitä, miten valvonta toteutetaan. Toimenpiteinä mainitaan muun ohella valvojan määrääminen valvontaan asetetulle henkilölle sekä ilmoittautumisvelvollisuus ja valvojan suostumuksen edellyttäminen asuin- tai työpaikan vaihtamiselle. Näin ollen puitepäätös ehdotetussa muodossaan edellyttäisi, että Suomen olisi hankittava tuomioistuimen päätös, jos se pyytäisi valvontaa suoritettavaksi muussa EU-valtiossa kuin toisessa pohjoismaissa. Pohjoismaiden välillä valvonnan siirtämistä esittää rikosseuraamusvirasto (pohjoismaainen täytäntöönpanolaki 27 §).

Elinkautisvankeja ja koko rangaistuksen rangaistuslaitoksessa suorittamaan määrättyjä henkilöitä lukuun ottamatta tuomioistuimet eivät Suomessa pääätä ehdonalaiseen vapautteen päästämisestä. Elinkautiseen vankeus-

rangaistukseen tuomittujen ja koko rangaistuksen rangaistuslaitoksessa suorittavien ehdonalaisesta vapauttamisesta päättää Helsingin hovioikeus (laki pitkäaikaissankien vapauttamismenettelystä (781/2005). Muiden sankien vapauttamisesta samoin kuin ehdonalaisesti vapautettujen henkilöiden valvontaan määramisesta päättää vankilanjohdaja (vankeuslaki 767/2005) 21 luku 2 §, valtioneuvoston asetus vankeudesta (509/2006, jäljempänä vankeusasetus) 81 §). Valvonnan täytäntöönpanosta huolehtii näissäk in tapuksissa rikosseuraamusviraston alainen kriminaalihuoltolaitos (laki ehdonalaisen vapauden valvonnasta 782/2005, 2 §). Ehdonalaiseseen vapauteen päästettävälle henkilölle laaditaan vapauttamissuunnitelma (vankeusasetuksen 79 §).

Ennen vapautumisestaan henkilö voidaan määrätyn edellytyksin päästää myös valvottuun koevapauteen. Tarkemmat säännökset valvottuun koevapauden järjestämisestä sisältyvät vankeusasetuksen 10 lukuun. Valvottua koevapautta ei kuitenkaan olisi tulkittava puitepäätöksen kattamaksi valvonnaksi, koska valvottu koevapaus on osa vankeusrangaistusta, ja vankeusrangaistus on jätetty puitepäätöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan vanki voidaan jättää asettamatta valvontaan muun ohella siinä tapauksessa, että valvonta olisi sen tarkoitus huomioon ottaen vangin odotettavissa olevan maasta poistamisen vuoksi selvästi tarpeeton. Säännöstä on käytännössä sovellettu niin, että ehdonalaisesti vapautettuja ja maasta poistettavaksi määrättyjä ulkomaalaisia ei määrätä valvontaan. Myöskään muissa tapauksissa muualla kuin Suomessa asuvia ulkomaalaisia ei vapauttamisen yhteydessä yleensä määrätä valvontaan. Niissäkään tilanteissa, joissa kyse on toisessa pohjoismaassa asuvasta henkilöstä, häntä ei määrätä valvontaan Suomen viranomaisen päätöksellä, vaan rikosseuraamusvirasto esittää tarvittaessa valvontaa järjestettäväksi toisessa pohjoismaassa asianomaisen valtion lainsäädännön mukaisesti.

Vaihtoehtoisena seuraamuksena, jonka täytäntöönpanoa puitepäätöksen nojalla Suomen tulisi voida pyytää, voisi tulla kysymykseen yhdyskuntapalvelu tai nuorisorangaistus. Yhdyskuntapalvelusta säädetään rikoslain

6 luvun 11 §:ssä sekä yhdyskuntapalvelusta annetussa laissa (1055/1996). Yhdyskuntapalvelua on mahdollista tuomita myös ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksena (rikoslain 6 luvun 10 §). Nuorisorangaistuksen määramisen edellytyksistä säädetään rikoslain 6 luvun 10a §:ssä. Nuorisorangaistuksen kestosta ja sisällöstä säädetään nuorisorangaistuksesta annetussa laissa 1196/2004). Nuorisorangaistuksiin liittyvä yhteistyö näyttäisi puitepäätöksen mukaan olevan harkinnanvaraista, koska puitepäätöksen 5 artiklan luettelossa mainitaan ainoastaan yhdyskuntapalvelu täytäntöönpanovaltiota velvoittavana vaihtoehtoisena seuraamuksena.

Täytäntöönpanotilanteissa puitepäätöksen 7 artiklan 2 kohta edellä selostetun mukaisesti mahdollistaisi sen, että jos pyydetty toimenpide ei ole yhteensopiva täytäntöönpanovaltion lainsäädännön kanssa, se voidaan muuntaa vastaamaan täytäntöönpanovaltion lainsäädännössä säänneltyjä valvontatoimenpiteitä. Muuntamistilanteisiin soveltuisi myös 13 artiklan mukainen pakollinen konsultaatiomenettely. Jos siinä ei päästä yhteisymmärrykseen muuntamisesta, täytäntöönpanovaltiolla olisi mahdollisuus kieltäytyä täytäntöönpanosta (9 artiklan 1 kohdan j alakohdasta). Näin ollen puitepäätöksen säännökset tältä osin näyttäisivät mahdollistavan sen, että valvonta voitaisiin suorittaa Suomen lainsäädännön mukaisena valvontana. Toisaalta muuntamismahdollisuutta ei ole nimenomaisesti ulotettu niihin tilanteisiin, joissa valvontaan määramisen edellytykset eivät täytäntöönpanovaltiossa täytyisi. Tästä seuraisi se, että Suomella olisi velvollisuus valvoa myös esimerkiksi aikuisia rikoksentekejiä, vaikka heitä Suomen lainsäädännön mukaan ei voitaisi määrätä valvontaan. Tämä on mahdollista jo nykyisin Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä.

Suomen voimassaolevaa lainsäädäntöä ei vastaa puitepäätösehdoituksen 12 artiklan 1 kohdan säännös, jonka mukaan täytäntöönpanovaltion tulisi määrätä siitä, mitä seurauksia tuomiossa asetettujen ehtojen rikkomisesta on. Säännöksestä ehdotetussa muodossaan seuraisi se, että niitä tilanteita lukuun ottamatta, joissa tuomiovaltio on varannut itselleen 2 kohdan nojalla toimivallan tuomita rangaistus myöhemmin niin sanotuissa puitepäätöksen tarkoittamissa ehdollisen tuomion

tilanteissa, täytäntöönpanovaltion toimivallassa olisi määrätä tuomiovaltiossa tuomittu rangaistus pantavaksi täytäntöön. Suomessa ehdollinen vankeusrangaistus tai jäännösrangaistus ehdonalaisten vapauden tilanteissa voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön koeaikana tehdyn uuden rikoksen johdosta. Tällöin täytäntöönpanovasta rangaistuksesta ja koeaikana tehdystä rikoksesta määrätään yhteinen vankeusrangaistus rikoslain 7 luvun säännösten mukaan. Rikoslain 7 luvun säännösten soveltaminen vieraassa valtiossa määrättyyn seuraamukseen on ongelmallista. Soveltaminen on nimenomaisesti suljettu pois kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 18 §:ssä (21/1987). Pohjoismainen yhteistoimintalaki on ehdollisen rangaistuksen ja jäännösrangaistuksen täytäntöönpanon suhteen joustava. Se sallii sekä sen, että valvova valtio määrää ehdollisen rangaistuksen pantavaksi täytäntöön tai ehdonalaisten vapauden menetetyksi ja jäännösrangaistuksen pantavaksi täytäntöön sekä sen, että asian ratkaiseminen siirretään tuomion antaneelle valtiolle. Puitepäätöksen 12 artiklan 3 kohta mahdollistaisi sen, että täytäntöönpanovaltio voisi päättää olla soveltamatta 1 kohdassa tarkoitettua toimivaltasäännöstä. Näin ollen mahdollista olisi Suomessa olla soveltamatta ehdollisen rangaistuksen sekä jäännösrangaistuksen määräämistä täytäntöönpanotavaksi koskevia säännöksiä sellaisenaan toisessa jäsenvaltiossa tuomittuihin rangaistuksiin.

4. Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 5 luvun 27 §:n 23 kohdan mukaan esitutkinnaa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikoksenteikijän luovuttamista koskevat asiat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan.

5. Puitepäätösehdotuksen vaikutukset

Kaiken kaikkiaan voidaan arvioida, että niissä tilanteissa, joissa Suomi olisi valvontaa pyytävänä valtiona, puitepäätöksen merkitys etenkin ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen henkilöiden osalta olisi melko

vähäinen, koska muita ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittuja kuin nuoria rikoksenteikijöitä ei Suomessa määrätä valvontaan. Suomen käräjäoikeuksissa tuomittiin vuonna 2005 yhteensä 47 alle 21-vuotiaana rikoksen tehnyttä pohjoismaiden ulkopuolisten EU-maiden kansalaista ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Näistä 42 oli virolaisia. Tarkempaa tilastoa ei ole tällä hetkellä käytettävissä siitä, kuinka monet heistä määrättiin valvontaan.

Puitepäätöksen soveltamisalaan saattaisi tulla enemmän sellaisia tapauksia, joissa kyse on ehdonalaisten vapautetun henkilön valvonnasta. Suomen vankiloissa on tällä hetkellä yhteensä 103 muiden EU-maiden kansalaisia. Toisaalta siihen nähden, että valvontapyyntöjä myöskään pohjoismaiden välillä ei tehdä kovin usein, on oletettavaa, että niiden määrä myöskään suhteessa muihin EU-maihin ei olisi kovin huomattava. Esimerkiksi vuonna 2006 tehtiin yhteensä 12 valvonnan siirtopyyntöä Suomesta muihin pohjoismaihin. Niistä kolme oli ehdollisesti tuomittuja nuoria rikoksenteikijöitä koskevia valvontapyyntöjä. Loput yhdeksän oli ehdonalaisten vapautettujen valvontapyyntöjä. Myöskään Suomeen tulevien valvontapyyntöjen määrä ei oletettavasti olisi kovin suuri. Vuonna 2006 Suomeen tehtiin yhteensä 12 valvonnan siirtopyyntöä muista pohjoismaista. Muutamassa tapauksessa valvontaa ei voitu järjestää, koska tuomittua henkilöä ei tavattu.

Toisessa jäsenvaltiossa määrättyjen valvontatoimien tai vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanosta Suomessa aiheutuisi jonkin verran taloudellisia kustannuksia valvonnasta vastaavien viranomaisen toimialalle. Koska sovellettavia tapauksia oletettavasti tulisi olemaan vähän, voitaneen arvioida, että puitepäätös ei edellyttäisi lisähenkilöstön palkkaamista. Suomessa valvottavien tapauksien määrään luonnollisesti vaikuttaisi myös se, kuinka usein valvonnasta järjestelmien yhteensopivuusongelmien vuoksi jouduttisiin kieltäytymään. Tarkempaa arviota tapauksien lukumäärästä on tässä vaiheessa käytettävissä olevien tietojen vuoksi vaikea tehdä.

6. Toisten jäsenvaltioiden kannat

Ehdotuksen käsittely on alkanut neuvoston

työryhmässä helmikuussa. Yleisesti ottaen jäsenvaltiot ovat suhtautuneet ehdotukseen myönteisesti. Viimeisin tekstiversio ehdotuksesta sisältyy asiakirjaan 6496/07 COPEN 23.

7. Instituutioiden ja muut kannat

Neuvosto tai parlamentti ei ole käsitellyt ehdotusta.

8. Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa

Ehdotus on käsitelty oikeus- ja sisäasiat — jaoston (jaosto 6) alaisessa poliisi- ja rikosoikeudellinen yhteistyö — alajaostossa kirjallisesti. Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on alkanut 6.—7.2.2007.

9. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti puitepäätösehdoitukseen ja sen tavoitteisiin. Jaksossa 1 selostetun mukaisesti ehdotus on osa vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmahan sisältyviä hankkeita. Puitepäätöksen voimaantulo laajentaisi mahdollisuuksia järjestää EU-maissa asuville ehdollisesti tuomituille tai ehdonalaaisesti vapautetuille henkilöille valvontaa tai vaihtoehtoisen seuraamuksen täytäntöönpano tuomitun henkilön asuinvaltiossa. Vankien siirto- puitepäätöksen tavoin uusi ehdotus voisi edistää tuomitun henkilön mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan sen jälkeen kun rangaistus on suoritettu. Toisaalta kuten edellä on arvioitu, puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvien tapausten määrä tulisi käytännössä ainakin Suomen osalta olemaan melko vähäinen.

Puitepäätöksen sisällön osalta voidaan kannattaa erityisesti puitepäätöksen 7 artiklan 2 ja 3 kohdassa ehdotettua mahdollisuutta muuntaa pyydetty valvonta- tai muu toimenpide täytäntöönpanovaltion lainsäädännön mukaisesti. Neuvotteluissa tulisi pyrkiä siihen, että puitepäätökseen saataisiin vielä l-

sää joustavuutta, jotta se soveltuisi paremmin järjestelmiltään erilaisiin jäsenvaltioihin. Menettelyllisesti puitepäätöksen tulisi mahdollistaa se, että myös sellaiset jäsenvaltiot, kuten Suomi, jossa valvonnasta ei päättää tuomioistuin, voisivat pyytää valvontaa järjestettäväksi toisessa jäsenvaltiossa. Lisäksi puitepäätöksen 5 artiklassa ehdotettu mekanismi, jonka mukaan valvontatoimenpiteet lueteltaisiin tuomiovaltion tuomiossa, saattaa osoittautua vaikeaksi soveltaa käytännössä, koska tuomiovaltiolla ei useinkaan ole tarkempaa tietoa toisessa jäsenvaltiossa asuvan henkilön asuinpaikasta ja muista olosuhteista, joissa valvonta tai muu pyydetty toimenpide tul-taiisiin suorittamaan. Myös tässä suhteessa olisi perusteltua muuttaa puitepäätöstä joustavammaksi siten, että valvonnan yksityiskoh-tainen järjestäminen jätettäisiin ratkaistavaksi täytäntöönpanovaltiossa. Lisäksi puitepäätöksen määräaika-säännöstä tulisi pidentää. Puitepäätöksen 10 artiklassa ehdotettua velvollisuutta päättää valvonnasta 10 päivän määräajassa on pidettävä liian lyhyenä, ottaen huomioon muun ohella tiedoksiantoon ja mahdolliseen muutoksenhakumenettelyyn täytäntöönpanovaltiossa tarvittava aika. Jäsenvaltioiden seuraamusjärjestelmien eroista johtuen voidaan lähtökohtaisesti kannattaa puitepäätöksen 12 artiklan 3 kohdassa valit-tua joustavaa ratkaisua, joka sallisi sen, että valvontaa suorittava jäsenvaltio voisi päättää olla määräämättä ehdollista rangaistusta pan-tavaksi täytäntöön tai ehdonalaista vapautta menetetyksi.

Puitepäätösehdotus ei listarikoksissa mah-dollistaisi niin sanotun kaksoisrangaistavuuden asettamista valvontamääräyksen täytän-töönpanon edellytykseksi. Vastaavalla tavalla kaksoisrangaistavuusvaatimuksesta on lu-o-vuttu myös useissa muissa EU:n jäsenvalti-oiden välisissä rikosoikeudellisen yhteistyön instrumenteissa. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti kaksoisrangaistavuuden lieven-tämiseen. Ehdollisesti tuomitun henkilön edun mukaista on se, että jäsenvaltiot sitou-tuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön sen edistä-miseksi, että valvonta voidaan järjestää siinä valtiossa, jossa henkilö vakinaisesti asuu.